

Ο Mahler και πώς ακούμε!

“Ενώ στις αρχές του 19^{ου} αιώνα ο τρόπος σκέψης του μουσικού υπαγορευόταν ολοκληρωτικά από τη λειτουργία οργάνων όπως τα πνευστά, τα έγχορδα και κυρίως η φωνή, στις αρχές του 20^{ου} αιώνα αντίθετα, η προσοχή μετατοπίστηκε βαθμιαία στο πιάνο. Αυτή είναι μία αποθαρρυντική πραγματικότητα του σήμερα”.

Gustav Mahler (1860–1911)

Πώς πράγματι ακούμε και πώς κουρδίζουμε σήμερα τα έγχορδα και τα πνευστά μας όργανα, ακόμη και την ίδια τη φωνή, αν όχι με τυφλό δέος προς το πιάνο και το συγκερασμό που αυτό εκπροσωπεί; Πόσες υπέροχες μουσικές αισθήσεις που τα όργανα του παρελθόντος και οι κατασκευαστικές τους ιδιαιτερότητες αποκάλυπταν στους μουσικούς, εμμένουμε ν’ αγνοούμε;

Ας πάρουμε για παράδειγμα τις διπλές και τριπλές χορδές των νυκτών οργάνων του Μεσαίωνα, της Αναγέννησης και του Μπαρόκ. Οι διπλές χορδές, ιδιαίτερα όταν κουρδίζονταν σε οκτάβες, έκαναν προφανώς κάτι παραπάνω από το να χρωματίζουν τον ήχο ενός οργάνου ή να εμπλουτίζουν τον όγκο του: συμφιλίωναν ηχητικά δεδομένα του απώτερου παρελθόντος (αρχαία μουσικά γένη, πυθαγόρειος διατονισμός, μικροδιαστήματα - διακροτήματα) με το συγκερασμένο σύστημα. Ακούγοντας μια σουίτα του Bach σε λαούτο με 13 ή 14 ζεύγη χορδών, και μη ακόμη εμποτισμένος από τον “δυτικό” τρόπο κατανόησης του ακουστικού φαινομένου που αντιμετωπίζει τους ήχους σαν ουδέτερες μαθηματικές μονάδες στην υπηρεσία μιας περιοριστικής ηχητικής πλατφόρμας, της *intonation*, ο ακροατής του παρελθόντος αισθανόταν τον κραδασμό των απόηχων πίσω από τους ήχους, τη δόνηση και τον πλούτο των συνηχήσεων πίσω από τις συχνότητες, και βίωνε -στη βάση βέβαια πάντα της συγκεκριμένης τονικότητας και πολυφωνίας- μία μικροδιαστηματική συνηχητική περιπλάνηση όμοια με αυτήν στην οποία και μια φωνή ή μια χορωδία θα τον υπέβαλαν, αν αυτοσχεδίαζαν ελεύθερα πάνω σε ένα *cantus firmus* ή ένα βυζαντινό μέλος.

Η ρήση του Mahler αφορά βέβαια σε όλες τις πτυχές της μουσικής εμπειρίας: *ακούω κι αισθάνομαι, μαθαίνω και κατανοώ, συνθέτω κι ερμηνεύω*. Αφορά στα κουρδίσματα, τις δυναμικές, το φραζάρισμα. Φθάνει να σκεφτούμε πως οι **Beethoven**, **Schubert**, **Mozart** και **Haydn** δεν έγραψαν «πιανιστικό» αλλά «μουσικό» φραζάρισμα στα έργα τους για πιάνο. Κι ότι μερικά από τα δοξάρια των έργων για βιολί ή βιολοντσέλλο του **Bach** δείχνουν παράδοξα αν κανείς δεν τα ενσωματώσει στην *εσωτερική λογική της εκάστοτε μουσικής ιδέας* που ενυπάρχει στη ροή των φθόγγων.

Gustav Mahler.

GUSTAV MAHLER
(1860-1911)